

חיינו היום – יומיים מוכיחים זאת על כל צעד ושעל, ואין בנו אף אחד משכמו ומעלה, יהיה גבה מכולנו, כלנו קטנים דלים וחלשים. מידי יום ביומו בלי הרף אנו מבטלים ומתבטלים, משפילים ונשפלים, פוצעים ונפצעים, לועגים ונלעגים, רומסים ונרמסים. וכל מה (..?) לנו אנו עושים לחברינו, כל מום שבנו אנו מונים בחברינו וכו, וכו...

הייתי יכול לקרא "חד – גדיא" חדש ולפרט את כל חברינו כשהם שורטים פוצעים ורוכבים כך כל אחד על גבי השני, כארבעים חוליות בשלשלת אחת. ובל יתנשא חבר בתוכנו לומר: יצאתי מכלל זה. החושב כך יקטן שבעתיים.

ולפי האקטיביות המסירות וההתעניינות הם הם הפצעים והשריטות והעלבונות שמקבל החבר וגורם לשני אבל גם האי – אקטיביים ביותר, אלו ההולכים לאטם ומתנהלים בטמפו רגיל גם אלו עוקצים ונושכים גם הם לא מנקים ביותר וכנראה מזה שגם הם מפגעים וגם לבם הם לעתים קרובות שותת דם.

החיים הקולקטיביים פי אלף יותר קשים מן החיים עצמם. היה זמן וחשבנו בתוך יתר היתרונות שישנם לחיי קבוצה, שהם נוצרו גם להקלת חיי האדם, להקלת תנאי העובד, ביחוד מדברים על זה תמיד ה"מטריאליסטים" שלנו, אבל יבוא זמן וישנו את דעתם גם הם. אמנם מינימום של קולקטיביות ישנו בכל משטר ומשטר לו גם בורגני ביותר ואותו המינימום באמת מקל לאדם את חייו, הוא הקל גם להקדמון ללחם עם הטבע עם התנאים הקשים והוא הגורם להתיסדות מדינות ממלכות וכו., כל זה נכון בנוגע למינימום אבל צורת חיינו יותר, הרבה יותר מקרבת את האדם לאדם ומכבידה מעיקה עד בלי די, ולו חשבתי שצורת - חיים זו באה רק בשביל להקל את חיי הייתי זה כבר מותר על זה לו לא המחשבה והמטרה שבאמצעות הקבוצה נוכל גם להשפיע על אחרים וגם לקבל איזו שהיא השפעה ולשנות את טבענו בהחלט, לולא זאת לא כדאי כל הענין הזה, כל הסבל הפנימי של כל אחד ואחד לחוד. וגדול הסבל, גדול מנשוא. החולה סובל לא רק ממחלתו בלבד כי גם מיחסי החברים למחלתו, נדמה לו כי הוא הולך ושוקע בחום יותר ויותר ואם כי נזהרים החברים בדרך כלל לנגוע בו יש בכל זאת רגע שאנו מביעים בו את יחסנו בצורה כזו שהחולה נכוה במדה כזו ...